

VII.

NORSKE EMBEDSMÆND
SOM SJØRØVERE I SIREVAAG,
1445.

AV
DR. EDV. BULL.

Arkivet i Danzig indeholder ikke så ganske få bidrag til Norges historie i slutten av middelalderen. Rådet førte kopibøker som er komplet bevaret for næsten hele det 15 årh.; senere arkivarer, navnlig professor Hirsch, har forsynet dem med uttømmende navneregistre, så de for perioden 1420—1532 er næsten like så letvinte å benytte som vort eget Diplomatarium, og vi kan altså få en fuldstændig oversigt over al utgående korrespondanse fra byen. De indkomne brev derimot er langt fra bevaret i tilsvarende utstrækning.

Blandt disse utgående brevene er der en sammenhengende række fra april og mai 1446 til Høimesteren for den tyske orden, til den dansk-norske kongen, Kristofer av Bayern, til det hanseatiske kontoret i Bergen og til andre autoriteter, alt sammen klager over, at nogen danzigerskipper som hadde søkt nødhavn i Sirevåg på Jæderen,¹ dér var blit utsat for et

¹ Den utmerkede kjender av Danzigs historie, professor Th. Hirsch, har i sin fortreffelige bok, Handels- und Gewerbe-geschichte Danzigs unter der Herrschaft des deutschen Ordens (Leipzig 1858), her gjort sig skyldig i en misforstaaelse, idet han tror (s. 153 f.), at det er tale om en handelsforbindelse mellem Danzig og „Syreweg“. — Sirevåg kjendes ellers ikke fra middelalderen; men det er jo overmaade naturlig, at denne havn — den siste brukbare for folk som kommer østfra og skal passere Jæderen — da som senere har tjent som nødhavn for storm og uveir; vi vet jo om en vrimmel av slike nødhavner langs Norges kyst både i middelalderen og senere. Sirevåg har sikkert ikke været helt uten betydning som havn; fra krigens tid i begynnelsen av det 19 årh. fortelles det, at det lå kanoner på nordre side av havnen på et sted som endnu heter Fæstningen, og at engelskmanden to ganger var inde i havnen efter norske fartøier (A. S. Dancke, Bidrag til Egersunds historie, i Egersundsposten

likefremt røveri fra den høitstående norske høvding og embedsmand, hr. Erlend Eindridessøn, og fra en av hr. Olav Nilssøns nærmeste underordnede. Fremstillingen av dette overfaldet gir et ganske drastisk billede av hvad Norges fornemste mænd ved mitten av det 15 årh. kunde tillate sig.

Saken begynner om høsten 1445 med at en hel række forskjellige handelsmænd i Danzig befragter skipper Steffen Smit til å føre varer for dem til Flandern. Steffen Smit stikker i sjøen, men får uveir på sig under Norges kyst, og den 30 november, St. Andreas' dag, må han gå i nødhavn i Sirevåg, og der blir han liggende i flere uker.

Sta. Luciasdag, den 13 december, blir han imidlertid forstyrt, for da kommer hr. Erlend Eindridessøn og en av hr. Olav Nilssøns underbefalingsmænd ind i havnen, den ene med en „snekke“ og den andre med en skibsbåt, tilsammen hadde de omtrent 60 mand.

Hr. Erlend Eindridessøn av Losneætten var en av Norges fornemste mænd; i 1439 hadde det endog været spørsmål om å få gjort ham til drotsete; han var medlem av riksrådet og hadde eiendommer og forleninger på mange kanter av landet; således var han i 1440, og vel også senere, forlenet med Robygdelaget. I årene nærmest efter 1440 hadde han ligget i stridigheter med de tyske kjøbmændene i Oslo og Tønsberg og var — som hele det norske riksrådet i 1440-årene — altid meget uvillig stemt overfor tyskerne.¹

Slotsherren på Bergenhus, den bekjendte hr. Olav Nilssøn, var om mulig endnu bitrere stemt mot tyskerne. Hverken han eller hr. Erlend hadde indfundet sig til råds-møtet i Kjøbenhavn nogen måneder tidligere (sept. 1445), i anledning av kongens bryllup med Dorothea av Brandenburg.

21 februar 1913). Og i Krafts Topographisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge IV (2 Utg., 1842), s. 44 heter det om Sirevåg: „en maadelig Sommerhavn, men som med Storm af NV. er udsat for svær Dynning, og hvorfra man kun med sydlige og østlige Vinde kan komme ud. Her boe endeel Familier paa Ougne Gaards Grund.“

¹ Hist. Tidsskr. 2 R. II 66 ff. — DN I. 774. — W. Christensen, Unionskongerne og Hansestæderne, s. 75.

Ved dette møtet hadde kongen bøiet sig for hansestædernes krav, og med de tilstedeværende norske rådets samtykke, stadfæstet deres norske privilegier.¹ Efterretningen om denne stadfæstelse skal neppe ha gjort hr. Erlend og hr. Olav blidere, og hr. Olav blev ved å ha sine kapere liggende i sjøen — som det het sig mot England, men i virkeligheten vel fuldt så meget mot tyskerne. En av hans kaperkapteiner („eyn van den houetluden van den vtliggers her oloff nygelson van bergen“), Jesse Lauritssøn, var det nu som kom ind i Sirevåg, samtidig med hr. Erlend. I brevet til Høimesteren fremstilles det rigtignok som om hr. Olav selv var med — *hr. Olav Nilssøn, foged paa Hestbø, og hans utligger* er det her tale om — men det korte uttrykket her kan meget vel bero på en unøiagtighet og må ialfald stå tilbake for den omhyggelige og utførlige fremstillingen av begivenhetene i brevet til kontoret. Også en anden av hr. Olavs underbefalingsmænd, Sivert Bagge, nævnes i disse brevene; men det er ikke helt klart, hvor stor rolle han spilte i Sirevåg. Ialfald er det tydelig nok, at det var Jesse Lauritssøn som sammen med hr. Erlend spilte hovedrollen.

Like efterat de norske høvdingene var kommet ind i havnen begyndte de nemlig uten videre (*ungespraken vnd ungevraget*) å angripe tyskerne, dels fra båtene og dels fra land. Derefter gik Jesse Lauritssøn og to andre ombord hos skipper Steffen, idet de beropte sig på hr. Erlends autoritet som ridder og foged. De forhørte sig om ladningen og mente at det var engelsk gods skibet førte; men efter den tyske fremstilling kunde skipperen gjøre fuld ret og rede for sig, og de gik derefter fra borde igjen.

Skibet lå og red for to ankere og tre kabeltaug; men det varte ikke længe, før nordmændene kappet landtauet og de andre taugene, slik at skuten drev på land. Denne strandingen, som de selv hadde forårsaket, benyttet så Jesse Lauritssøn og hans folk til, mot skipperens vilje, å „bjerger“ godset, mens de med magt hindret tyskerne i selv å være med paa „bjergeringen“; det de hadde bjerget, delte de så

¹ D. N. VII 427. — W. Christensen, l. c. 102 ff.

sig imellem (*buteden vnd parteden se vndir sik na eren willen*). Derefter tok de skibsbåten, som tyskerne kunde ha brukt til å redde resten av varerne med, og for med den til hollænderne i Rægefjord (*to den hollanders to rakeuorde*).¹ slik at al vitalje og hvad andet gods det måtte være igjen på vraket, gik tilgrunde, mens hr. Erlend og Sivert Bagge, hr. Olav Nilssøns foged på Hestbø,² tok til sig alt det „bjergede“ gods og forbød tyskerne å gå iland.

Ikke tre uker tidligere, den 25 november (Sta. Catharinas nat), hadde hr. Erlend, enten personlig eller gjennom sine folk, gjort sig skyldig i en ganske tilsvarende bedrift. Det var også dengang en danzigerskipper, Hinrich Bremer, som var på vei til Flandern med varer for kjøbmænd fra Danzig og Lübeck; også han fik uveir under Norges kyst og kom så langt nordpå som til *Utvær*, uten for Sognefjorden, „i hr. Erlend Eindridessøns gebet“; der måtte han søke ind, og så gik det ham på samme måte som Steffen Smit i Sirevåg.

Begge disse sakene kjender vi bare fra de danzigske klagebrev. Vi vet ikke om de norske høvdingene hadde noget å anføre imot, og heller ikke om klagerne førte til noget. Netop fra de følgende årene har vi et nokså rikt materiale til forhandlinger mellem hanseater og nordmænd, særskilt vedkommende hr. Olav Nilssøns optræden; men ingensteds nævnes plyndringene i Sirevåg og Utvær. Skal vi tyde det slik, at danzigerne virkelig har fåt opreisning? eller var slike plyndringer så dagligdags og kurante saker, at det ikke var noget å hefte sig videre ved?

¹ Rægefjord ved Sogndal nævnes alt i sagaerne som havn (Konungasogur, utg. Unger, s. 213), og den hollandske trælasthan del i Norge, som netop begynner i 1440-aarene (Hist. Tidsskr. 2 R. V s. 98 f.), har naturligvis git en viss betydning til havnen her som til alle de andre havnene på Sørlandet.

² Hestbø lå siden 1409 under kronen (D. N. I. 619) og hr. Olav Nilsson har altså været forlenet med den. Dermed fulgte vel befalingsmandsmyndighet i Ryfylke; men hvor grænsen mellem hans og hr. Erlends embedsområde har gåt, er meget uvisst.

Det hanseatiske kontors sigil i Bergen. (Se beskrivelsen nedenfor).

4,200; 130.¹ — $11\frac{1}{4}$ 1446. — Borgermester og råd i Danzig bevidner å ha set brev fra kontoret i Bergen om et forhør i anledning av plyndringen i Sirevåg. — Ufuldendt.

Wy Borgermeister vnd ratmanen der stat dantzik begeren witliken to siende vor allen de dissen Breff zeen horen edder lesen dat vor vns jn sittenden rad is gekamet de vorsichtige manen schipper Steffen Smit unse medeborger mit mer anderen Erbaren manen vnd personen borgeren vnd jnwoneren dis landis to prusen vromen luden vnd hefft darsuluest hebende vnd holdende eynen openen versagelden permints breff mit ejnem buten to rugge vpgedruckeden jngesegel van raden wasse des buten scrifft is benamet sigillum mercatorum beregensium jn norwegia de hansa tewthunica mit eyner gestalt vnd figure eynes engels holdende vor em ejnen schilt jn des middel to rechten hant stent eyn fysch ane houet mit vitten vnd bonen mit dren tippelon vnd tor linken hant eyn halff adeler vnd tuschem dem schilde vnd der buten scrifft

¹ 2: Bind 4, blad 200 i missivprotokollene i Danzig; side 130 i Hirschs register.

up elke syde eyn leuwe den suluen schilt holdende alse men allir best erkenen muchte heyl gantz unuorseret vmbeschauet vnd vngelochert ane alle verruckinge vnd uordechtnisse hefft ver bracht vnd to kenen gegeuen ludende van worden to worde jn disser nagescreuen wisse vor al den Jhenen etc. getuchnisse vnde warheit der vorscreuen sake is vnsir stat dantzik secret benedden ypt spacium disses breues gedruckt Jm jare vnser hern xiiij^e vnd xlvj des mandags na dem sondage ramispalmarum.

Vor al den Jhennen de dissen breff zen edder horen lesen do wy alderlude des gemenen copmanes van der deutschen hensse to Bergen jn norwegen wesende witliken openbaren betugende dat vor vns jn jhegenwerdicheit synd gewest de beschedenen manen steffen gotken kleys pael hinrik krouwel claus banchow andrewes lutken peter stroem hans van dem barge hennyng schellin hanneke parys claus lunow de mit schipper steffen smede to synes schepes vnd synes kopmans gude behuff waren van danzik vtgesegelt jn vlanderan to wesende tuges vnd loffwerdige vrame manen mit eren liffliken eden vpgerichten armen vtgestreckeden vingeren stauedes eedes jn den hilgen swerende vnd warmakende mit gudem bescheide vnd bistendigen worden dat de erliken schipper steffen smit mit synne scepe vnd volke van gebrekes wegen weren komen vt der see to syrwege jn de hauen jn dem jare na godes bort m^o cccc^o jn dem x lvjten jare an sunte andreas dage dar na jn sunte lucien dage negest komende qwem eyn ridder ere Erlend Endritson geheiten mit eyner snicken vnd eyn van den houetluden van den vtliggers ere oelff nitkelson van bergen yesse laurisson geheiten mit eine schepebote vnd hadden to samende jn der snicken

4,203; 131. — ²⁵/₄ 1446. — Borgermester og råd i Danzig til kontoret i Bergen; ber dem hjælp Steffen Smit i anledning av plyndringen i Sirevåg.

Ad vniversos et singulariter versus bergen aldermannis.
Allen vnd jtzliken de dissen breff zeen horen edder

lesen bekenen vnd sunderlingts juw ersamen wisen manen
 alderluden des gemeynen Copmans von der devtschen hense
 nw tortyt to bergen jn norwegen wesende vnsen guden
 vrunden bekenen wij borgermeister vnd ratmanen der stat
 danzik mit erbedingen vruntlikes grotes vnd ver mogen alles
 gudes begerende witliken to siende vnd tugen apenbar jn
 vnd mit dissem vnsem breue wo vor vns jn sittenden rath
 gekomen syn de erberen vnd beschedenen manen mit namen
 schipper Steffen Smit gerdt vnd hinrik van werden plouies
 colleke Coerd ilhorns kinder vormunders hans tymmerman
 hans kule herman budding hinrik remer hinric vnd herman cort
 jlhorns kinder vormunder vnd ok hans pir vnse medeborgere
 vnd jnwoner vnd hebben clegeliken vorbracht vnd to kenen
 gegeuen wo dat se schipper steffan smit vor benant mit syme
 schepe gevrachtet vnd geladen hadde jm negest vor gangenen
 herwest kegen vlanderan to segelen also is is geschen dat
 de sulue schipper mit syme schepe vnd guderen van windes
 vnd wedders noth wegen is gekomen vt der zee tor syrwege
 jn de hauene jm negest vorganen jar an sunte Andreas dage
 dar na jn sunte lucien dage negest komende is gekomen eyn
 ridder her erlandt endritson gehern(!) mit eyner snicken vnd
 eyn von den houetluden van den vtliggers her oloff nygelson
 van bergen yesse laurison geheyten mit eyne schepesbote de
 to samende jn der snicken vnd jn dem bote wel ey lx manen
 tor were vnd etlik welken tor were an lant gesettet vnd
 hebben to beyden borden dessuluen schipperen schipp be-
 haluet vnd vpp syn schipp geschaten vnd gestormet vnge-
 spraken vnd vngevraget also dat yesse laurison mit twen andern
 hans nyeborge vnd yesse pepelnigk genamet syn gekomen spre-
 kende dat dar were her erlandt endritson ridder vnd vogede to
 spreken mit dem schipperen vnd syn also vndir en alle dren
 tom(!) schipperen jn syn schipp gerreden vnd hebben bessen
 wat guder de schipper jnne hadde so dat se den schipperen
 mit deme copmanen rechtferdich gefunden hebben jn synen
 saken auer se hadden gemeynet alse de schipper spreckt
 dat de schipper hadde engelsch gut jnne hadt dar nae is id
 bynne kort geschen alse de schipper vor twen anckeren mit

syme schepe reyt vnd vor dren cabeltouwen dat des schip-
 pern lanttow van der vorscreuen personen volke wurden ge-
 houwen vnd de rabende van der bendinge geloset also dat
 dat schipp ant lant slach vnd to stette also dat yesse laurison
 vorbenant mit synen gesellen bergede van dem gude to
 hebbn yegens des schipperen willen vnd hebben den schip-
 peren mit gewalt mit synen schepes volke van den geber-
 geden guderen gedreuen vnd sulden dat dorde part van den
 tunnen gude vnd bykant de helffte van den wasse vnd twe
 werck wate(!) genomen hebben vnd buteden vnd parteden
 se vndir sik na eren willen vnd yesse laurisson vnd de syme
 sulden dem schipperen syn bot hebben genomen dar he
 vnsir borger jnwoner vnd koplude gut vnd syn takel sulde
 mede geberget hebben und were dar mede gefaren to den
 hollanders to rakeuorde also dat dar vnste vitalie vnd ander
 gut jn dem wrake to nichte wart so dat dat ander gebergede
 gut hefft sik syvert bagge her oloff nicckelson vogede to
 heswo vndirwunden one wes her erlant endritson sulde dar
 aff jn syne snicke beholden hebben vnd syverd bagge sulde
 dar bauen deme schipperen vnd synen kjnderen vorbaden
 hebben vp den strant to nicht to gaende by der galgen wor
 vt vnse vorscreuen borgere to groten vnuarwintliken vnd
 vorderffliken schaden syn gekomen dat welke alle vns doch
 wedder got vnd alle recht syn duncket vnd vns doch sere
 fremde heuet na deme dat vnse herschapp wy vnd de vnse
 mit dem allirdurchluchtigsten vorsten vnd heren cristoffer
 koninge to dennemerken etc. synen riken landen vnd vndir-
 saten anders nicht denen leue vnd vruntschopp aljus lange
 to doende hebben gehat vnd ok anders nicht euweren edder
 to doende hebben vnd vp dat men irkenen mach dat sulke
 vorscreuen gudere de her erlandt endritson her oloff nichelson
 vnd sivert bagge vt den erbenant schepe genomen hebben
 den vnse to behoren so hebben de vorbenant personen
 dorsuluest alle loues vnd tuchwerdige manen vor vns jn sit-
 tendem rade mit vpgerichten vingeren stauedes eydes ten
 hilgen swerende vorrichtet vnd wargemaket dat disse vnder-
 gescreuen gudere vndir dissen merken getekent jn deme vor-

benant schepe wesende em tobehoren vnd nymandes [anders¹
 van buten der hensse part nach dell darane hefft denen se
 alleyne Jnt erste hefft her johan frygborch jndes vorscreuen
 schipperen steffan smedes schepe j bereuen vat vndir dissem
 merke gemerket Item herman vnd hinric jlhorn vj vate
 gesmolten tallich vndir dissem merke gemerket Item gerdt
 vnd hinrik van werden hebben jm suluen schepe iij scro
 wasses vnd j vat werkes dat is algemerket mit dissem
 Item plouius kolleke XX tannen botteren ix vatte gesmolten
 talligch j schynmese buckfel xlvij deker mit dissem ge-
 merket Item hans tymmerman xxx tannen bottern mit dissem
 merke Item hans kule j bereuen wat mit dissem merke
 gemerket j rulle wasses dar was jnne vij stucke vndir
 dissem merke Item herman budding ij scrowasses dar jnne
 iij stucke vndir dissen merken gemerket Item hinric kremer
 xiiij tonnen botteren vnd ij schynmesen dar was jnne C. vnd
 v. deker buckfell van dissen ij merken   gemerket ok
 so hefft schipper steffan smit vorbenant vor vns jn sittendem
 rade mit vpgerichten vingeren stauedes eydes ten hilgen
 gesworen vorrichtet vnd wargemaket dat dat vorscreuen
 schipp em vnd vnsen borgeren hir to hus behoret vnd dat
 nymand van buten landes part nach deel darane hefft denen
 se alleyne Bidde wy hirutte alle heren richter vnd vnse
 guden vrunde de mit dissem vnsem breue besocht ermant
 vnd angeropen werden mit besonderem vlite so wy deenst-
 likest vnd vruntlikest mogen dat juwe ersamheyt jn den
 vorberichten saken by dem erbenant her erlandt endritson
 her oloff nickelson vnd syuert bagge wil mit vlite bearbeyden
 vnd vorderlik wesen dat vnsen erbenanten borgeren ere vor-
 screuen gudere mogen gutliken vornoget vnd wedderlecht
 werden dat de armen lude nicht also to gruntlikem vorderuet
 werden juw leuen vrunde dar jnne so gutwillich to bewisen
 also wy des gantzen geleuen vnd touorsicht hebben to juwer
 allir ersamheit vnd willen dat gerne wedder vorschulden

¹ [ijgen overstroket.

kegen de juwen vnd juwe ersamheyt wor wy mogen Actum danzik anno domini mcccc^o xlvj^o ij^a feria post quasimodogeniti.

4,206; 131. — ⁵/₅ 1446. — Borgermester og råd i Danzig til Høimesteren for den tyske orden; ber ham henvende sig til kong Kristofer i anledning av plyndringene i Utvær og Sirevåg.

Ita scriptum est magistro generali e parte wentzlaff lauffberger vnd schipper steffen smit.

Erwerdiger vnd grosmechtiger gnediger gunstiger lieber here wir bitten euwer grosmechtige gnade demuttiglichen wissen wie vor vns jn sitzenden rath gekamen seyn die beschedenen wentzlaff lauffberger vnd schipper steffan smit vnwir(!) gnaden vndirsoesse vnd burger von danzik disse beweisere vnd haben vns clegelich vorbracht van semelichen schaden vnd gebrechlikyden die en durch des allirdurchluchtigen furstten vnd grossmechtigen heren heren Cristoffer von denemerken konigs etc. vndirsessen vnd sunderlich jm reiche von norwegen sint zugezagen ane all vordienst schulde vnd nemlich jn deme das schipper heynrech bremer an sunte katherinen nacht negest vorgangen vndir norwegen seyde mit seynen geladenen schiffe zu vlanderem wert ist zeedriffutig geworden vnd das selbe schiff jn [desselben¹ des strengen vnd volgeboren heren erlender endritson richtes gebiete bey norden bergen ist gekomen jn welchem schiffe der egenant wentzlaff semliche gutter alse hir spricht hatte die em der vorben richtere vnd seyne lewte alse hir vorgibt entfremdet haben mit anderem euwir vndirsessen guttir vnd halden di der vorbenant ritter vnd seyne lewte alse hir vorgibt entfremdet haben mit anderen euwiren vndirsessen guttir vnd halden die noch bey sich alse hir vns vndirrichtet hot vnd wollen em die nicht volgen laessen is sie denen das hir eyn quidtantian bref vor nachmaninge vnd furdir ansprache von dem gemelten hern koninge brenge nach dem sie dieselben guttir vor

¹ [igjen overstrøket.

zeefundt vnd vor norfaren gut meynen zu halden vorbas sey wir vndirweyset von schipper steffan smit vorbericht wie hir mit synen schiffe vnd geladen guttiren jn deme vorbenant winter zu syrewagen jn die habenunge ist gekomen do em her oloff nigelson voghet vff hessbw vnd seynen awslegeren seyne ancker kobel vnd gezow haben lassen gehauwen vnd das schiff zeedrfftig gemacht vff das sie sich des guttis mit gewalt muchten vndirwinden also hir spricht das vns doch sere fremde das des egenant heren koninges vogthe vnd vndirsessen euwir gnaden manen jn der adir andern weise mynner denen mit rechte kegen desselben heren konings priuilegien confirmatie euwiren gnaden vndirsessen vnd den andern hensse steten vorlegen also vorweldigen vnd vorvnrechten sulden welcher sache die gemelten wentzlaff vnd steffan die gelegenheit vnd vnbestendikeyt auch wol werden muntlichen vndirrichten euwir grossmechtigen gnade die wir mit andachtigen beten demuttiglich bitten das euwir gnade deme vorbenant wentzlaf vnd steffen geruchen wil gnedighen behulffen zusiende vormittels euwir gnaden brieff vnd vorschreibinge an den vilgenanten heren koning das her geruchen wolde dene vorberichten hern erlant heren olaus vnd anderen wo des van noten ist erenstlichen zu vorsacht gebieten vnd also haben das deme ergenanten wentzlaff vnd steffan vnd anderen euwiren gnaden vndirsessen manen vnd koufflewten ere gebergeten guttir beyde gros vnd cleyn welcherley die seyn vmb eyn reddelich mogelich bergelon nach vngehindert laessen volgen vnd obirgeben vnd das euwir erwirdige gnade deme vilbenanten heren koninge de bey vorkundige das seyne konichleiche gnade seynen ampteslewten vnd vndirsessen jn norwegen furder geruche zw scriuen das sie euwiren vndirsessen vnd kowfflewten vnsir confirmirte priuilegia halden vnd sie de furdir nicht ane vorkortze vordienen vnd vorschulden wir alle wege gerne wo wir sullen kegen euwir grosmechtige erwirdige gnade die gote almechtich zu langen seligen wolfarenden begerten zeyten seliglich sie beuolen Gescreuen zu Danzik vndir vnsirm secret des dorestages nach misericordia domini Anno etc. xlvj^o.

4,207; 131. — ¹¹/₅ 1446. — Borgermester og råd i Danzig kundgjør, at Hinrich Bremers og Steffen Smits befragtere har git Wentzlav Laufberger fuldmagt til å vareta deres sak i Norge.

Ita scriptum est ad vniuersos e parte dederik oldeuelte Johan frygborch johan kule schipper steffan smit etc.

Allen vnd jtzliken de dissenn breff zeen horen edder lesen bekenen wy borgermeystere vnd ratmanen der stat danzik mit erbedinge vnser vruntlikens grotes vnd vermogen alles gudes begerende witliken to siende vnd tugen apenbar jn vnd mit dissem vnsem breue dat vor vns jn sittendem rade de erbaren vnd vorsichtigen manen diderik oldeuelte vnser radesmecompan johan frigborch johan kule herman budding plouies colleke hans tymmerman hans pyr gerdt van werden hinric bremer dyderik prappeke schipper steffan smit symon duseborch hinric ilhorn van van(!) syner vnd coerd ilhorns vnd cort van bellen wegen alle vnse medeborgere vnd jnwoner der hense se alle vnd jtzlik besunderen jn sulker wise also se sulden vnd van rechte muchten hebben vulmechtich gemaket den vorsichtigen wentzlaff lauffberger vnser medeborger dissenn bewaiser aller vnd jtzliker guder de se jn schipper hinric bremer vnd steffan smedes schepe jm negest vorgangene winter gehat hebben de welke her erland endritson her oloff nigelson riddere vnd yesse lauretson vnd syverd bagge jn norweges zyde geseten by nordenbergen vpp vtwere vnd syrwege jn der hauene vmme deswillen dat se wan windes vnd wedders noth wegen an sunte katherinen vnd lucien dage negest vorgangen dargekomen syn vnd zeedriffdig geworden hebben genomen sik der vndirwunden vnd de jn ere vorwaringe dar meystedeyl also men spreckt welkerley de gudere seyn cleyn offte grot wor by weme edder by wat personen destan tofordernde tomanende vnd toentfangende mit vruntschop edder mit rechte quiditancie van den entfangenem guderen vor alle namaninge togeuende vnd alle ding vulmech dar by vnd dar mede to doende vnd to latende gelikerwise se suluen doen vnd laten muchten efft se personlik kegenwerdich vnd voroghen weren dat sulue stade

vaste vnd vnuorseret by crafft vnd macht to holden jn tokomenden tijden hir vmme alle erwerdige vnd erluchte vorste vnd heren geistliker vnd wertliker achte vogede houetlude ridderen knechte richteren borgermeisteren ratmanen vnd gemeynde jn steden sloten efft jn dorperen vnd gemeyliken alle erseme lude de mit dissem vnsem breue besocht ermant und angeropen werden wy mit begerliker andacht denseliken vnd vruntliken bidden dat se dem erbenanten wentzlaff lauffbergern der vorscreuen borger mechtiger dissem bewaiser willen jnforderunge vnd manunge der vorscreuen gudere gunstige forderunge vnd bistendige hulpe bewise vp dat en de van den vorberichten hern erlandt endritson oloff nigelson yesse lawrentson vnd syuert bagge edder by weme de stan mogen gutliken to vnsir vorscreuen borger behoff sunder furder koste maghe vnd theringe vnd vmme eyn mogelik reddelik bergelon wedder ouer geantwert vnd gegeuen werden vordenen vnd vorschulden wy alle wege gerne kegen se alle vnd eynen jtzliken besunderen wor wy konnen vnd mogen Ingetuchnisse vnd orkunde der warheit der vorscreuen sake is vnser stat danzik secret toroggen hir vp gedrukt jm jar vnsjs heren mcccc vnd xlvj^o de middewekens na jubilate.

4,207; 131. — ¹¹/₅ 1446. — Borgermester og råd i Danzig til kongen av Danmark; ber om erstatning til Steffen Smit og hans befragtere.

Ita scriptum est regi dacie etc. e parte schipper steffan smit. Demuttige beuelunges vnsir gutwilgen bereyten dienste etc. zu euwirn grossmechtigen koninglichen gnaden stetes vorentfangen Allir durchluchtigste forste etc. wir bitten euwir koninglichen maiestat demuttiglich wissen wie vor vns gekomen ist der beschedenen schipper steffan smit vnsir liebe meteburger diesser bewaiser mit sampt andern vele loubeswerdigen personen auch vnsiren meteburgeren vnd haben vns mit wemuttigen herten clegelich vorbrach wie das sie zu mercklichen hinder schaden vnd gebrechlicheyden gekomen seyn von wegen euwir gnaden vndirsessen zu bergen jn

euwir herlikeit reiche zu Norwegen in denen das der egenant
 schipper steffan smit mit seyme schiffe vnd volke von wetirs
 vnd windes noth haben were vss der zee in sunte andreas
 tages negest vorgangen in die hauenen zu sirwage gekomen
 so das dar nach an sunte lucien tage nehest folgende ist
 gekomen Erlant Endritson ritter vnd jesse laurentson eyn
 houbtman der awsgemachten lewte her oloff nigelson von
 bergen vnd voyth vff hesbue euwir gnaden vndirsesse vnd
 haben den selben steffan seyn schiff vnd volk mit gewo-
 pender hant obirfallen vnd darnach sie deme selben schipperen
 seyn ancker kobel loss gehauwen und das schiff zeedriff-
 gemacht vff das sie sich des guttes mit gewalt mechten
 vndirwinden vnd das meiste tel der guttir vndir sich gebutet
 vnd gepartet haben nach erem willen alse demen der selbe
 steffan vnd vnsir erbenanten burgere mit sampt etlichen bur-
 geren der stat lubek zu grossen vnuorwintlichen schaden seyn
 gekomen wlschs(!) alle wir vns nicht vorhoffet hetten das
 der egenante her Erland Endritson vnd her oloff die eren
 adir ymandes adir ymandes(!) von euwiren koninglichen gnaden
 voythen vnd vndirsessen den dwtschen kouffman in der adir
 in eyner anderen weisse mynner denen mit rechte kegen eu-
 wir koningliche gnade vnsir priuilegia confirmatio also sulden
 vorkurtzen Wor vmme allirgnedigster gunstiger lieber herre
 wir euwir grossmechtige koningliche maiestat mit demuttigen
 beten dienstlich vnd gutlich bitten das euwir gnade aws
 angeborner vnd mildekeyt deme erbenanten heren Erlandt
 endrisson oloff nigelson yesse laurentson vnd siuerdt bagge
 vnd anderen wo des noth is geruche ernstlich zu scriuen vnd
 sie also haben das sie deme egenanten schipper steffan smede
 vnd koufflewten ere geborgeten guttir vmme eyn reddelich
 mogelich bergelon nach vngehindert volgen laessen vnd obir-
 geben vnd das euwir koningleiche gnade euwiren amptes
 lewten vnd vndirsessen in norwegen vorder geruche vorscriuen
 das sie vnseme vnd deme gemeynen dewtschen kouffmanne
 vnsir confirmirte priuilegia halden vnd sie dar ane nicht
 furder vorkurtzen vordenen vnd vorschulden wir alle wege
 gerne kegen euwir koningliche gnade vnd erluchte gross-

mechtikeite wo wir konnen vnd magen die gotē almechtich zu langen seligen gehauften begerten zeyten wolfarende enthalden vnd sparen musse Screuen d. vndir vnsem Secet(!) feria vta post jubilate Anno etc. xlvj.

4,208; 131. — $11\frac{1}{5}$ 1446. — Borgermester og råd i Danzig til kongen av Danmark, i anledning av Hinrich Bremers sak.

Ita scriptum est rege(!) dacie etc. e parte wentzlaff lauffberger.

Demuttige beuelunge vnsir gutwilgen bereiten dienste etc. euwiren grossmechtigen koniglichen gnaden stets vor-entfangen Allir durchluchtigste forste houggeborner vnd grossmechtiger gnedigster gunstiger lieber herre wir bitten euwir konigliche maiestat demuttiglich wissen wie vor vns gekomen ist der vorsichtige man wentzlaff lauffberger vnsir liebe meteburger diser bewaiser mit sampt anderen vele personen auch vnsiren meteburgen vnd haben vnd clegelich mit wemuttigen heran(!) vorbrachte wie das sie zu merklichen schaden hinder vnd gebrechen gekomen seyn van euwir gnaden vndirsessē wegen zu bergen jn euwir erluchtikeit reiche norwegen vnd nemlich in deme das schipper heynrich bremer jn sunte katherinen nacht negest vorgangen vndir norwegens syde mit synen geladenen schiffe zu vlanderē wert ist zeedrfftig geworden vnd das selbe schiff jn her erland endritson euwir gnaden menen vnd vndirsesse gebite bey nordenbergen vff vsswere ist gekomen jn welch schiff vnd gut eynteils vnsen burgen vnd eyn teyl burgen zu lubeke zu behorende der vorbenante her erlander vnd seyne vsgemachten leuthe ere hende haben geslagen vnd en wulden den schipper nach den kouffman dar nicht bey gestaten vnd halden die gutter nach bey sich alse vns der egenante wentel hat berichtet der euwir koniglichen gnaden das auch muntlich wol wirt vndirrichten van welschs schaden wegen wir alle vns ys von en nicht hetten vorhofft das der egenante her erlander adir ymandes von euwiren koniglichen gnaden voygthen vnd vndirsessē den dwtschen kauffman jn der ader anderen weyse

myne denen mit rechte kegen euwir konigleiche gnade vnsir priuilegia confirmatie also sulden vorkurtzen wor vmme allir-gnedigster lieber herre wir euwir koningliche maiestat mit demuttigen vnd dienstlichen beten gutlich bitten das euwir grossmechtige irluchtikeit den vorbenanten hern Erlender vnd anderen wor des von noten ist geruchen wollet ernstlich vorschriuen vnd sie also haben das sie den vorbenanten schipperen vnd koufflewten ere gebergenen guttir vmme eyn reddelich mogelich bergelon nach vngehindert laessen volgen vnd obirgeben vnd nemlich das euwir grossmechtige irluchtikeit den gemelten wentzlaff loffberger gnediglich geruche behulffen vnd furderlich zu siende em euwir gnaden quidantien brieff an den ergenanten her Erlender endritson zu geben vff das em alle vnsir burger guttir cleyn vnd gross welcherley die seyn van den vorschreuen her erlender endritson gutlich mogen volgen ane vorder vorzogeringe kost vnd zerunge vnd vorbas das euwir konigleiche gnade euwiren amptes lewten vnd vndirsessen jn norwegen geruche zu vorschriuen dat se vnseme vnd deme gemeynen dwtschen kouffmanen vnsir confirmirte priuilegia halden vnd sie dar furder nicht ane vorkurtze vordenen vnd vorschulden wir vmme euwir konigleiche gnade vnd furstliche houchwerdikeit alle zeyt willigleichen gerne wo wir mogen die gote almechtich zu langen seligen gehofften begerten zeyten wolfarende vnd gesundt spare vnd beware jn ewikeyt. Gescreuen zu d. vndir vnseme s. feria iiij^{ta} an Cantate anno etc. xlvj^o.

4,213; 132. — ^{18/5} 1446. — Borgermester og råd i Danzig til [en eller anden embedsmand i Danmark eller Norge]; ber ham hjælpe Wentzlav Laufberger og Steffen Smit til å få erstatning.

Ex parte Dirik oldeuelte.

Ersamen leuen vrunde wy begeren juwer leue wissen wo dat vor vns gekomen syn de ersame dirik oldeuelte vnsir radesmedecompan johan frigborch johan cule gerdt van werden herman budding cum eorum socijs etc. vnse leuen

medeborgere mit sampt schipper steffan smit vnd wentzlaff lauffberger ok vnsen medeborgern vnd hebben vns wol to kenem gegeuen dat se schipper hinric bremer vnd schipper steffan smit vorbenant geladen hadden kegen vlanderem wert mit eren guderem to segelen so dat se jm negest vorgangen wintere an sunte k. lucie dage an norwegens zyde to merckliken schaden mit eren schepen vnd guderem gekomen syn jnt erste dat schipper hinric bremer mit synen schepe vnd gude is van windes vnd wedders noth zeedrifftig geworden vnd vp utwere jn norwegens zijden jn her Erlant Endritson gebede gekomen vnd steffan smit to sirwage jn de hauen dar em syn ancker kabel van her Erland endritson gebede volke is gehouwen vnd zedrifftig geworden vnd hebben sik erer gudere vnd coumanscap mit gewalt vndirwunden vnd holden en de se vor mit vnrechte dar se to vnvorwintliken schaden to gekomen syn so wy ok egentliken vt eynen openen bref vndir juwen segel vorsegelt den vns de vorscreuen steffan smit heff vorbracht vorstaen hebben Also hebben de suluen vorbenanten personen an vnsirs gnedigen hern homesters gnade vnd van vnsen vrunden dem rade to lubeke etlike breue an den jrluchtigsten vorsten vnd hern hern Cristofer to dennemerken koningge etc. sprekende erworuen dar mede de vorbenante wentzlaff lauffberger vnd steffan smit an den suluen heren koning syn getogen vmme sulke ere gudere vnd schepe na deme de vorbenante personen den suluen wentzlaff vorbenant gemechtiget hebben de suluen gudere vnd wes das van beyden schepen geborgen is vnd by weme sulke gudere staen vnd befunden werden to achteruelgende wor vmme wy juw Ersamheyt wy(!) mit vruntliker begeringen bidden dat gij juw by den vorsachten personen alse her Erland endritson olaff nigelson yesse laurentson vnd Sivert bagge dar sulken vnser vnser(!) borgere vnd ok yndels der van lubeken gudere jn vorwaringen stan vnd syn willet mit vlite bearbeyden vp dat de suluen fry vnd quedt mogen werden vnd jn juwe vorwaringe muchten komen beth(!) to der tijd dat de vorscreuen wentzlaff mit des vorscreuen heren koninghes vnd vnsir borger macht breue qweme vnd

dat dem suluen wentzlafft denen to vnsir borger behoff sulke
vorscreuen gudere welkerley de syn beyde cleyn vnd grot
muchten engeantwert vnd mit juwere hulpe vnd to doent In
vruntschop edder in rechte gutlikes wedder geuen werden
vorschulde wy gerne kegen juwe Ersamheyt wor wy mogen
de gode almechtich sie beuolen Actum danzik Anno xlvj o.